Súd:	Okresný súd Prievidza
Spisová značka:	19C/10/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu:	3823218705
Dátum vydania rozhodnutia:	05. 12. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ:	JUDr. Ivana Macková
ECLI:	ECLI:SK:OSPD:2024:3823218705.3

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Prievidza, sudkyňou JUDr. Ivanou Mackovou, v spore žalobcu: A. B., nar. XX.X.XXXX, bytom C. – D. XXX, zastúpeného Advokátskou kanceláriou OLŠOVSKÝ, spol. s r.o., so sídlom G. Švéniho 6, Prievidza, IČO: 50 595 652, proti žalovanému: Slovenská republika, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, so sídlom Pribinova 2, Bratislava, IČO: 00 151 866, o náhradu nemajetkovej ujmy, takto

r o z h o d o l :

I. Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi sumu 2.000,-eur v lehote 15 dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

II. Vo zvyšnej časti žalobu z a m i e t a.

III. Žalobcovi priznáva náhradu trov konania voči žalovanému v rozsahu 100 %, pričom o výške trov bude rozhodnuté samostatným uznesením po právoplatnosti tohto rozsudku.

o d ô v o d n e n i e :

1. Žalobca sa žalobou podanou na tunajší súd 18.7.2023 domáhal zaplatenia nemajetkovej ujmy vo výške 6.445,06 eur spolu úrokom z omeškania 7,5% ročne zo sumy 6.416,44 eur od 5.3.2023 do zaplatenia a náhrady trov konania. Žalobu odôvodnil tým, že pracuje v štátnej službe v služobnom pomere podľa zákona č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore (ďalej len „zákon o HaZZ“), aktuálne ako technik – strojník Hasičskej stanice v Handlovej. Pri výkone tejto činnosti mu vznikla škoda tým, že bol dlhodobo nútený pracovať nad rámec týždenného pracovného času 48 hodín v dôsledku porušenia práva EÚ, konkrétne smernice 2003/88/ES. Táto smernica bola žalovaným nesprávne implementovaná, resp. nebola v časti implementovaná vôbec do právneho poriadku Slovenskej republiky. Týmto postupom mu vznikla škoda porušením únijného práva spočívajúca v nemajetkovej ujme. Uviedol, že jeho týždenný pracovný čas je rozvrhnutý nerovnomerne tým spôsobom , že jeho pracovný čas sa skladá zo 17 hodinových pracovných zmien, po ktorých nasleduje 7 hodinová služobná pohotovosť na pracovisku. Celkovo tak v rámci 1 zmeny strávi na pracovisku minimálne 24 hodín. Výkon služobnej pohotovosti je rozdelený na aktívnu služobnú pohotovosť (práca nadčas) a neaktívnu časť pracovnej pohotovosti. Takýto spôsob rozvrhnutia pracovného času sa uplatňuje dlhoročne, aj viac rokov predtým, ako je žalované obdobie. Služobné pohotovosti sú určované na čas nočných hodín. Na stanici sa striedajú 3 zmeny, každý tretí deň odslúži každá zmena 24 hodín. Mesačne odslúži každá zmena 10 pracovných zmien, pričom každý tretí mesiac je to až 11 zmien, čo je v priemere 10,4 zmeny mesačne. V službe teda strávi 240 až 264 hodín mesačne. Do tohto nie sú zahrnuté hodiny nadčasov. Pri 7 hodinách pracovnej pohotovosti x 10 zmien za mesiac ide o minimálne 70 hodín pracovnej pohotovosti, čo ročne znamená aj 840 hodín pracovnej pohotovosti. V žalovanom období od apríla 2020 do marca 2023 odpracoval 1.850,85 hodín nadčasov, pričom z tohto existuje aktívna časť pracovnej pohotovosti a pracovná pohotovosť. Počas pracovnej pohotovosti (aj neaktívnej) sa musí

zdržiavať na pracovisku a byť pripravený na výkon zásahu. Napriek tomu sa mu neaktívna časť pracovnej pohotovosti nezapočítava do fondu pracovného času. Keďže zákon o HaZZ nepovažuje služobnú pohotovosť hasičov za súčasť ich služobného času, ide o rozpor zákona o HaZZ s komunitárnym právom. Vnútroštátna úprava je tak v rozpore s článkom 6 písm. b) Smernice.

Nemajetková ujma spočíva v porušovaní jeho osobnostných práv spočívajúcich v ochrane zdravia, psychickej a telesnej integrity, nedostatku primeranej doby na odpočinok, ako aj porušovaní práva na súkromie a rodinný život, a to v príčinnej súvislosti s tým, že musí reálne odpracovať viac ako je podľa smernice dovolené. Poukázal na to, že nad ustanovený pracovný čas v dĺžke 48 hodín sústavne pracuje až 55 hodín.

Nemajetkovú ujmu žalobca určil ako súčin počtu odpracovaných hodín pracovnej pohotovosti podľa § 92 ods. 1 zákona o HaZZ za príslušný kalendárny mesiac a sumy zodpovedajúcej 15% peňažnej náhrady z prináležiacej hodinovej odmeny za príslušný kalendárny mesiac daného roka (t.j. 6.276,04 eur).

Nemajetkovú ujmu za čas pracovného pokoja si určil žalobca ako súčin odpracovaných hodín v čase pracovného pokoja a sume zodpovedajúcej 30% náhrady z prináležiacej hodinovej sadzby príslušného mesiaca v danom roku (t.j. 169,02 eur).

Žalovaného vyzval na úhradu požadovanej čiastky 6.416,44 (za obdobie od januára 2020 do decembra 2022) dňa 31.1.2023 a keďže žalovaný nezaplatil, uplatňuje si odo dňa nasledujúceho po dni splatnosti (30 dní od doručenia), teda od 5.3.2023 aj úrok z omeškania.

Žalobca poukázal na to, že žalovaný na základe právoplatných rozhodnutí v skutkovo a právne rovnakých prípadoch zaplatil určenú nemajetkovú ujmu hasičom v Prešovskom, Banskobystrickom a Košickom kraji. Napriek tomu aj naďalej porušuje namietané práva.

2. Žalovaný namietal dôvodnosť žalobcovho nároku a neprimeranosť uplatňovanej výšky nemajetkovej ujmy, pričom poukázal na rozhodovaciu prax slovenských súdov a priemernú výšku priznanej nemajetkovej ujmy 1.000,- až 2.500,- eur. Žalovaný mal za to, že pokiaľ si uplatnil žalobca nárok podľa zákona č. 514/2003 Z. z., žalobca nesplnil podmienku na riadne uplatnenie nároku v podobe predbežného prerokovania nároku príslušným orgánom a takisto, že v zmysle príslušného zákona neboli splnené podmienky vzniku zodpovednosti štátu. Podľa žalovaného pôsobnosť smernice 2003/88/EHS nespadá na osobu žalobcu a okruh jeho činností, nakoľko podľa názoru žalovaného sa smernica nevzťahuje na príslušníkov hasičského zboru vykonávajúcich zásahovú činnosť.
Žalovaný mal za to, že nie je vo veci pasívne vecne legitimovaným. Uviedol, že pokiaľ žalobca mal za to, že mu zamestnávateľ určoval pohotovosť nad smernicou povolený limit, mal na túto skutočnosť upozorniť svojho nadriadeného a žiadať, aby mu táto nebola určovaná z dôvodov, ktoré uvádza v žalobe.

Ďalej žalovaný namietal premlčanie predmetného nároku s poukazom na to, že k podaniu došlo až v júli 2023 a žalobca si uplatňuje nároky za časové obdobie od apríla 2020 do marca 2023.

Žalovaný mal za to, že minimálne požiadavky bezpečnosti a ochrany zdravia rovnako ako uplatnenie odchýlky v zmysle smernice 2003/88/ES boli riadne transponované do zákona o HaZZ.

Podľa žalovaného žalobca v sledovaných referenčných obdobiach od apríla 2020 do marca 2023 neprekročil smernicou určený maximálny týždenný pracovný čas. Poukázal na to, že za výkon štátnej služby vrátane služobnej pohotovosti bol žalobcovi riadne a včas vyplatený služobný príjem. Namietal spôsob výpočtu priemerného týždenného pracovného času počas žalovaného obdobia zo strany žalobcu, keďže ten pri svojich výpočtoch stanovil dlhšie referenčné obdobie (12 mesiacov), čo je v rozpore so smernicou. Do maximálneho času pre účely dodržiavania maximálneho týždenného času určeného smernicou nemožno zarátavať čas, kedy žalobca čerpá náhradné voľno, dovolenku, dodatkovú dovolenku, PN-ku, OČR-ku, lekára, otcovskú dovolenku, alebo je na rekondičnom pobyte, pretože počas tohto času žalobca nepracuje podľa pokynov zamestnávateľa ani nevykonáva činnosti vyplývajúce z jeho popisu služobných činností. Žalobcom predkladaná tabuľka vychádza z fondu pracovného času, a teda do pracovného času započítava aj čas odpočinku v zmysle článku 2 ods.

2 Smernice (ide najmä o dni ako dovolenka, voľno za sviatok, dodatková dovolenka, sprevádzanie rodinného príslušníka, návšteva lekárskeho zariadenia, voľno z dôvodu všeobecnej občianskej povinnosti, voľno vyplývajúce z kolektívnej zmluvy).

Ďalej žalovaný poukazoval na to, že žalobca neprejavil snahu s cieľom odvrátiť, obmedziť, alebo upustiť od zásahu do jeho osobnostnej integrity zo strany služobného úradu. Nepredložil ani neoznámil nadriadenému, resp. vedúcemu služobného úradu, že odmieta vykonávať službobnú pohotovosť, ktorú pociťuje ako ujmu. Nijakým spôsobom nenamietal rozvrh služobného času. Žalobca pri vzniku služobného pomeru akceptoval všetky podmienky, ktoré sa vzťahujú na výkon štátnej služby príslušníka Hasičského a záchranného zboru.

Žalobca neuvádza konkrétne skutočnosti, čím a aká škoda mu bola spôsobená. Opakovane uviedol, že žalobca nemusí byť bdelý a aktívny počas celej doby služobnej pohotovosti a napriek tomu mu zamestnávateľ vypláca dohodnutú odmenu, t.j. nielen za vykonanú prácu, ale aj za neaktívnu časť práce.

Tabuľku priloženú ako prílohu k žalobe podľa tvrdení žalovaného nemožno považovať za dôkaz, ktorý by preukazoval výšku nemajetkovej ujmy, nakoľko výpočet žalobcu je mätúci a predstavuje skôr výpočet odškodnenia náhrady škody formou doplatku príjmu a maskuje mzdové nároky. Výška nemajetkovej ujmy je zjavne neprimeraná a to aj s porovnaním výšky náhrad, ktorá je priznávaná obetiam trestných činov, ktorých ujma je v porovnaní s údajnou ujmou žalobcu neporovnateľne vyššia.

Čo sa týka úroku z omeškania mal žalovaný za to, že v zmysle rozhodnutia NS SR sp. zn. 6Cdo/185/2011 ustáliť omeškanie žalovaného je možné až po rozhodnutí súdu a uplynutím paričnej lehoty na plnenie, a preto úroky z omeškania žalobcovi nepatria.

Žalovaný namietal aj miestnu nepríslušnosť Okresného súdu Prievidza.

3. Súd vykonal dokazovanie výsluchom žalobcu, vypočutím PZ žalobcu a zástupcu žalovaného, oboznámil s listinnými dôkazmi, najmä: tabuľka č.l. 10, výplatné pásky č.l. 11-18, personálny rozkaz č.l. 19, rozhodnutie riaditeľa KR HaZZ v TN o preložení a preradení č.l. 20, oznámenie o výške a zložení platu č.l. 21, rozhodnutie riaditeľa KR Ha ZZ v TN o trvalom preradení a preklade č.l. 22, pracovná zmluva č.l. 23, predžalobná výzva č.l. 24, odpoveď na predžalobnú výzvu č.l. 26, rozsudok súdneho dvora C- 14/04 č.l. 27, rozsudok súdneho dvora 106/77 č.l. 54, rozsudok súdneho dvora C-397/01 až C-403/01 č.l. 56, rozsudok súdneho dvora C-518/15 č.l. 79, rozsudok súdneho dvora C-243/09 č.l. 85, smernica EP a rady 2003/88/ES č.l. 90, rozsudok súdneho dvora C-118/08 č.l. 96, rozsudok KS Košice sp. zn. 2CoPr/3/2019 č.l. 105, rozsudok KS Prešov sp. zn. 15Co/6/2020 č.l. 111, rozsudok KS Košice sp. zn. 9CoCsp/4/2020 č.l. 116, rozsudok KS Košice sp. zn. 5Co/163/2021 č.l. 129, výpočet priemerného týždenného služobného času v sledovaných referenčných obdobiach č.l. 151, vyjadrenie žalovaného č.l. 152, uznesenie KS v Bratislave sp. zn. 2Nc/4/2024 č.l. 173, replika žalobcu č.l. 181, duplika žalovaného č.l. 186 a zistil nasledovný skutkový stav:

4. Žalobca pracoval ako hasič vo funkcii technik – strojník hasičskej stanice. V žalovanom období od apríla 2020 do marca 2023 odpracoval (podľa prehľadu odpracovaných hodín predložených žalobcom) 7.807,95 hodín. Jeho týždenný pracovný čas sa skladal z 16 hodinového výkonu služby, po ktorom nasleduje 8 hodinová služobná pohotovosť na pracovisku. Služobná pohotovosť je určovaná na čas nočných hodín. Ak je počas pohotovosti vyslaný na zásah, mení sa služobná pohotovosť na prácu nadčas. Jedna zmena teda trvá 24 hodín. Potom nasleduje 48 hodín odpočinku. Počas 48 hodinovej doby odpočinku (s výnimkou 8 hodín bezprostredne nasledujúcich po služobnej zmene) musí byť k dispozícii na telefóne pre prípad, že bude potrebné dostaviť sa do služby. Na hasičskej stanici sa striedajú 3 zmeny, pričom každá odslúži 10 zmien mesačne, každý tretí mesiac až 11 zmien. Mesačne je to teda minimálne 240 odpracovaných hodín (vrátane služobnej pohotovosti), pričom evidovaný je pracovný čas v rozsahu 160 hodín, keďže služobná pohotovosť sa žalobcovi nezapočítava do pracovného času. Žalobcovi sa preto stáva, že na konci referenčného obdobia musí ešte nejaké hodiny odpracovať, aj keď v skutočnosti strávil výkonom služby oveľa viac času.

5. Podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

6. Podľa čl. 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, Slovenská republika môže medzinárodnou zmluvou, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo na základe takej zmluvy preniesť výkon časti svojich práv na Európske spoločenstvá a Európsku úniu. Právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Prevzatie právne záväzných aktov, ktoré vyžadujú implementáciu, sa vykoná zákonom alebo nariadením vlády podľa čl. 120 ods. 2.

7. Podľa § 3 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány.

8. Podľa čl. 1 ods. 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo dňa 04.11.2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času (ďalej aj ako smernica, či smernica 2003/88 ES), smernica ustanovuje minimálne požiadavky na bezpečnosť a ochranu zdravia pre organizáciu pracovného času.

9. Podľa čl. 1 ods. 2 smernice 2003/88/ES, táto smernica sa vzťahuje na : a) minimálne doby denného odpočinku, týždenného odpočinku a ročnej dovolenky, prestávky v práci a na maximálny týždenný pracovný čas a b) určité aspekty nočnej práce, práce na zmeny a rozvrhnutie práce.

10. Podľa čl. 1 ods. 3 smernice 2003/88/ES, táto smernica sa vzťahuje na všetky odvetvia činností, verejné a súkromné, v zmysle článku 2 smernice 89/391/EHS bez toho, aby boli dotknuté články 14, 17, 18 a 19 tejto smernice.

11. Podľa čl. 2 ods. 1 a 2 smernice 2003/88/ES, na účely tejto smernice „pracovný čas“ je akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi a/alebo praxou a „čas odpočinku“ je akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom.

12. Podľa čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES, členské štáty prijmú opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie toho, že v súlade s potrebou chrániť bezpečnosť a zdravie pracovníkov priemerný pracovný čas pre každé obdobie siedmich dní vrátane nadčasov neprekročí 48 hodín.

13. Podľa § 85 ods. 1 a 2 zákona o HaZZ, služobný čas príslušníka je časový úsek, v ktorom príslušník vykonáva štátnu službu a je k dispozícii služobnému úradu. Služobný čas príslušníka je 40 hodín týždenne. Skrátenie týždenného služobného času príslušníka možno dohodnúť v kolektívnej zmluve vyššieho stupňa.

14. Podľa § 86 ods. 1 a 2 zákona o HaZZ, služobný čas príslušníkov môže byť rozvrhnutý nerovnomerne. Nerovnomerne rozvrhnutý služobný čas príslušníkov je rozvrhnutý na obdobie šiestich mesiacov. Pri nerovnomernom rozvrhnutí nesmie byť dĺžka služobného času v jednotlivých služobných dňoch vyššia ako 18 hodín. Celková dĺžka vykonávania štátnej služby a na ňu bezprostredne nadväzujúcej určenej služobnej pohotovosti v mieste vykonávania štátnej služby je najviac 24 hodín v služobnom dni.

15. Podľa § 91 ods. 1, 2 a 3 zákona o HaZZ, štátnou službou nadčas je štátna služba vykonávaná nad rámec určeného služobného času. Štátna služba nadčas sa môže písomne nariadiť v naliehavom záujme štátnej služby, a to aj na dni služobného pokoja; ak ju nie je možné vopred písomne nariadiť, nariadi sa ústne a po jej skončení sa bezodkladne o tom urobí písomný záznam. Nepretržitý odpočinok medzi dvoma služobnými dňami sa nesmie pritom skrátiť na menej ako osem hodín. V kalendárnom roku možno príslušníkovi prikázať štátnu službu nadčas v rozsahu najviac 300 hodín.

16. Podľa § 92 ods. 1 zákona o HaZZ, služobný úrad určuje príslušníkovi služobnú pohotovosť v štátnej službe v mieste vykonávania štátnej služby, ktorá bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby podľa § 86 ods. 2 v rámci rozvrhnutia služobného času.

17. Podľa § 92 ods. 2 zákona o HaZZ, na zabezpečenie nevyhnutných úloh môže služobný úrad v odôvodnených prípadoch nariadiť príslušníkovi služobnú pohotovosť mimo rozvrhnutia služobného času

a) v mieste vykonávania štátnej služby, b) v mieste pobytu alebo na inom dohodnutom mieste, c) s možnosťou použitia mobilných prostriedkov spojenia.

18. Podľa § 103 ods. 5 zákona o HaZZ, príslušníkovi v rozsahu a za podmienok ustanovených týmto zákonom okrem služobného príjmu patrí peňažná náhrada za služobnú pohotovosť v štátnej službe a za pohotovosť pri zabezpečovaní opatrení pre obdobie brannej pohotovosti štátu.

19. Podľa § 122 ods. 1 zákona o HaZZ, ak je príslušníkovi podľa § 92 ods. 1 určená služobná pohotovosť, patrí mu za každú hodinu tejto pohotovosti peňažná náhrada 15 % zo sumy, ktorou je príslušná časť jeho služobného platu, a 30 % z tejto sumy, ak ide o deň služobného pokoja.

20. Podľa § 122 ods. 3 zákona o HaZZ, náhrada za služobnú pohotovosť podľa odsekov 1 a 2 nepatrí za čas, v ktorom došlo počas jej trvania k vykonaniu štátnej služby; takéto vykonávanie štátnej služby je štátnou službou nadčas.

21. Podľa § 11 zákona č. 40/1964 Zb., Občiansky zákonník (ďalej len „OZ“), fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.

22. Podľa § 13 ods. 1 OZ, fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jej osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby jej bolo dané primerané zadosťučinenie.

23. Podľa § 13 ods. 2 OZ, pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

24. Podľa § 13 ods. 3 OZ, výšku náhrady podľa odseku 2 určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo.

25. Podľa § 100 ods. 1 OZ, právo sa premlčí, ak sa nevykonalo v dobe v tomto zákone ustanovenej (§ 101 až 110). Na premlčanie súd prihliadne len na námietku dlžníka. Ak sa dlžník premlčania dovolá, nemožno premlčané právo veriteľovi priznať.

26. Podľa § 101 OZ, pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, premlčacia doba je trojročná a plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

27. Podľa § 853 ods. 1 OZ, občianskoprávne vzťahy, pokiaľ nie sú osobitne upravené ani týmto ani iným zákonom, sa spravujú ustanoveniami tohto zákona, ktoré upravujú vzťahy obsahom aj účelom im najbližšie.

28. V konaní sa súd prvotne zaoberal otázkou namietaného nedostatku právomoci súdov Slovenskej republiky konať v danej veci. Žalobca uplatňoval nárok na náhradu škody, resp. nemajetkovej ujmy v peniazoch s poukazom na porušenie práva EÚ vyplývajúce primárne z čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES, konkrétne nesplnenie povinnosti štátu zabezpečiť dodržiavanie a neprekračovanie maximálneho priemerného pracovného času 48 hodín pre každé obdobie 7 dní vrátane nadčasov. Žalobca mal za to, že daná smernica sa vzťahuje i na žalobcu ako príslušníka Hasičského a záchranného zboru. Spor o náhradu škody spôsobenej jednotlivcovi porušením práva EÚ v dôsledku nesprávneho prebratia, resp. uplatňovania smernice vo vnútroštátnom právnom poriadku je nutné zaradiť medzi súkromnoprávne spory a z judikatúry Súdneho dvora EÚ jednoznačne vyplýva, že spory o náhrady škody spôsobenej porušením práva EÚ medzi jednotlivcom a štátom majú rozhodovať príslušné vnútroštátne súdy. Súdny dvor vo veci C-429/09 rozhodol, že predmetná smernica má priamy účinok, keďže priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu uplatniť priamo v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Právomoc súdu na konanie a rozhodovanie v prejednávanej veci je daná s poukazom na § 3 CSP, keďže neexistuje žiadny iný orgán disponujúci kompetenciou zverenou ústavnými normami, resp. zákonom na rozhodnutie o práve žalobcu na náhradu škody voči štátu z titulu porušenia práva EÚ. Žalobca svoj nárok odôvodnil tým, že žalovaná Slovenská republika neprevzala, resp. nesprávne prevzala do svojej právnej úpravy čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES vo vzťahu k úprave pracovného času

hasičov v rámci zákona o HaZZ. Vzťah únioného a vnútroštátneho práva sa riadi zásadou prednosti a súčasne zásadou priameho účinku, ktoré sú povinné rešpektovať aj vnútroštátne súdy. V zmysle uvedeného je súd viazaný medzinárodnoprávnymi záväzkami Slovenskej republiky, ktoré majú prednosť pred vnútroštátnym zákonom.

29. Námietka miestnej nepríslušnosti Okresného súdu Prievidza bola vyriešená uznesením Krajského súdu v Bratislave č.k. 2NcC/4/2024-173 z 7.2.2024, ktorý určil, že miestne príslušným súdom na prejednanie a rozhodnutie sporu je Okresný súd Prievidza.

30. Pri posudzovaní namietanej pasívnej vecnej legitimácie vychádzal súd z toho, že podľa čl. 288 Zmluvy o fungovaní Európskej únie smernica je záväzná pre každý členský štát, ktorému je určená, avšak voľbu foriem a metód ponecháva vnútroštátnym orgánom. Podľa čl. 29 smernice 2003/88/ES táto smernica je adresovaná členským štátom a žalovaný ako členský štát a adresát smernice 2003/88/ES je zodpovedný za prijatie všetkých opatrení legislatívnej aj faktickej povahy s cieľom dosiahnutia účelu smernice, pričom v prípade nesplnenia tejto povinnosti je štát zodpovedný aj za nesprávnu aplikáciu smernice 2003/88/ES, pokiaľ k nesprávnej aplikácii smernice došlo v dôsledku jej nesprávneho prebratia do právneho poriadku. Pokiaľ smernica 2003/88/ES je určená žalovanému/štátu, ktorý zodpovedá za jej správne prebratie, v konaní o náhradu škody spôsobenej nesprávnym prebratím smernice 2003/88/ES do právneho poriadku je pasívne vecne legitimovaný žalovaný.

31. Súd v danom smere poukazuje na ustálenú prax, kde v rozsudku vo veci C-429/09 Fuß v bode 45 a 46 Súdny dvor EÚ pripomenul, že podľa ustálenej judikatúry zásada zodpovednosti štátu za škody spôsobené jednotlivcom porušením práva Únie, ktoré sú mu pripísateľné, je súčasťou systému zmlúv, na ktorých je Únia založená, pričom daná povinnosť platí v prípade každého porušenia práva Únie členským štátom, a to bez ohľadu na verejný orgán, ktorý sa tohto porušenia dopustil, a bez ohľadu na to, aký verejný orgán má podľa práva dotknutého členského štátu v zásade povinnosť túto škodu nahradiť.

32. V rozsudku C-429/09 bod 35 ako to je vyššie spomenuté súd tiež rozhodol, že čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES má priamy účinok, keďže priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu priamo uplatniť v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Teda súd má za to, že pasívna vecná legitimácia v tomto spore svedčí štátu - Slovenskej republike, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra SR ako ústredný orgán štátnej správy, do pôsobnosti ktorého spadá aj Hasičský a záchranný zbor (§ 11 písm. c) zákona č. 575/2001 Z.z.), ktorého príslušníkom bol žalobca v rozhodnom období.

33. Žalovaný namietal, že smernica 2003/88 ES sa nevzťahuje na žalobcu. Tu je potrebné poukázať na rozsudok Súdneho dvora v spojených veciach C-397/01 až C 403/01 z 5.10.2004 Pfeiffer a in. a uznesenie Súdneho dvora vo veci C-52/04 zo 14.7.2005 Personalrat der Feuerwehr Hamburg. Smernica v článku 1 ods. 3 určuje svoj rozsah pôsobnosti na všetky odvetvia činností, verejné i súkromné, pričom výslovne odkazuje na článok 2 smernice 89/391/EHS, ktorá sa uplatňuje na „všetky odvetvia činnosti a to verejné aj súkromné“, ku ktorým okrem iného patria všeobecne uvedené činnosti služieb. Nevylučuje z jej pôsobnosti služby civilnej ochrany ako také, ale len „určité osobitné činnosti“ týchto služieb, ak charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti odporujú použitiu ustanovení tejto smernice. Výnimky z pôsobnosti uvedené v čl. 2 ods. 2 v prvom pododseku smernice 89/391/EHS je potrebné s ohľadom na cieľ smernice (ktorým je podpora zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci) vykladať zužujúco. Uvedená výnimka bola prijatá len na účel zabezpečiť riadne fungovanie služieb nevyhnutných na ochranu verejnej bezpečnosti, zdravia a poriadku, ak nastane osobitne vážna situácia alebo situácia osobitného rozsahu - napríklad katastrofa - pre ktorú je typické, že nie je možné rozvrhnúť pracovný čas pre zásahové a záchranné tímy (rozsudok v spojených veciach C-397/01 až C-403/01 Pfeiffer). Súd argumentuje obdobne ako vo veci C-52/04, podľa ktorej Súdny dvor uviedol, že smernica 89/391/EHS sa musí uplatňovať na činnosti hasičskej služby, aj keď tieto činnosti zásahové sily v teréne vykonávajú bez ohľadu na to, či sú zamerané na boj proti požiarom alebo poskytnutie pomoci iným spôsobom, ak sú vykonávané za obvyklých podmienok v súlade s poslaním, ktoré bolo zverené príslušnej službe, a to aj vtedy, keď zásahy, ktoré môžu byť spojené s týmito činnosťami, sú vzhľadom na svoju povahu nepredvídateľné a môžu vystaviť pracovníkov, ktorí ich vykonávajú, určitému riziku, pokiaľ ide o ich bezpečnosť a/alebo zdravie. Súd má teda za to, že na činnosti zásahových síl verejnej hasičskej služby sa v zásade nevzťahuje výnimka uvedená v čl. 2 ods. 2 prvého pododseku smernice 89/391/EHS, ale tieto činnosti naopak patria do pôsobnosti tejto smernice, pokiaľ sú vykonávané za obvyklých podmienok. Podľa rozsudku vo veci C-518/15 Súdny dvor EÚ dospel

k záveru, že na uvedené činnosti hasičského zboru, pokiaľ sú vykonávané za obvyklých podmienok v súlade s poslaním zvereným príslušnej službe, sa má uplatniť aj smernica 2003/88/ES. V konaní žiadnou zo strán sporu nebolo tvrdené a preukázané, že by v rozhodnom období výkon práce žalobcu, vrátane služobnej pohotovosti, zahŕňal výkon takej činnosti, ktorá by sa vymykala obvyklým podmienkam a bolo by ju možné považovať za osobitne vážnu situáciu alebo situáciu osobitného rozsahu (dosahujúcu intenzitu katastrofy), kedy by nebolo možné rozvrhnúť pracovný čas pre zásahové a záchranné tímy.

34. K spornosti toho, či vnútroštátna právna úprava v podobe zákona o HaZZ a na ňu nadväzujúca aplikačná prax rešpektuje požiadavku vyplývajúcu z čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES je potrebné uviesť, že čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES predstavuje v rozsahu, v akom ukladá členským štátom maximálnu hranicu priemerného týždenného pracovného času, ktorá musí byť ako minimálna požiadavka priznaná každému pracovníkovi, dôležité pravidlo sociálneho práva Únie, ktoré nemožno podrobiť akejkoľvek podmienke alebo akémukoľvek obmedzeniu, a ktoré jednotlivcom priznáva práva, ktorých sa môžu dovolávať priamo pred vnútroštátnymi súdmi (C-429/09 Fuß). Súdny dvor vo viacerých svojich rozhodnutiach ako napr. C-397/01 Pfeiffer a C-437/05 Vorel opakovane zdôrazňoval, že čas pracovnej pohotovosti na pracovisku je potrebné v celom rozsahu zahrnúť do výpočtu maximálneho denného alebo týždenného pracovného času a pracovná pohotovosť vykonávaná pracovníkom v režime fyzickej prítomnosti v zariadení zamestnávateľa sa považuje ako celok za pracovný čas nezávisle od toho, akú prácu skutočne pracovník vykonáva. Osobitne v prípade hasičov Súdny dvor potvrdil, že pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej službe, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu pracovný čas a nesmie prekročiť maximálny týždenný pracovný čas ustanovený smernicou 2003/88/ES (C-429/09, C-52/04). Nakoľko žalobca musí byť počas výkonu služobnej pohotovosti k dispozícii zamestnávateľovi na pracovisku, je potrebné celý čas služobnej pohotovosti započítať do pracovného času žalobcu, a teda bez vplyvu na porušenie čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES je preto aj skutočnosť, že za pracovnú pohotovosť je žalobcovi vyplácaná náhrada. Naša právna úprava obsiahnutá v zákone č. 315/2001 Z.z. o Hasičskom a záchrannom zbore upravuje podmienky výkonu štátnej služby so zameraním okrem iného na pojmy týždenný služobný čas, nerovnomerné rozvrhnutie služobného času, štátna služba nadčas, služobná pohotovosť. Podľa prílohy č. 4 bod 6 zákona o HaZZ bola do znenia zákona prebratá smernica 2003/88/ES. Z ustanovení zákona však nevyplýva, že by služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby bola považovaná za súčasť ich služobného času, a práve v tom spočíva rozpor slovenskej právnej úpravy s právom EÚ. Vnútroštátna právna úprava v podobe zákona o HaZZ umožňuje rozvrhnúť príslušníkovi zboru nerovnomerný pracovný čas, avšak takýto pracovný čas nesmie presiahnuť maximálnu hranicu stanovenú smernicou v zmysle čl. 6 písm. b). Neaktívnu časť služobnej pohotovosti zákon explicitne nezaraďuje do výkonu štátnej služby, práve naopak, z ust. § 86 zákona o HaZZ pri nerovnomernom rozvrhnutí služobného času vyplýva, že zákon rozlišuje medzi dĺžkou vykonávania štátnej služby a na ňu nadväzujúcou služobnou pohotovosťou v mieste vykonávania štátnej služby. Rozlíšenie je zreteľné aj z ohodnotenia výkonu štátnej služby a výkonu služobnej pohotovosti v § 103 ods. 5 zákona, keď zákon jednoznačne rozlišuje služobný príjem na jednej strane, ktorého zložky sú uvedené v § 103 ods. 1, vrátane napr. platu za štátnu službu nadčas a na druhej strane peňažnú náhradu za služobnú pohotovosť v štátnej službe ako osobitný mzdový nárok upravený v § 122 zákona, kde sa uvádza na jednej strane neaktívna časť služobnej pohotovosti (a to vrátane určenej služobnej pohotovosti na pracovisku v zmysle § 92 ods. 1 zákona), za ktorú patrí príslušníkovi náhrada za služobnú pohotovosť, a na druhej strane výkon štátnej služby, ku ktorému dôjde počas trvania pohotovosti, za ktorý už uvedená náhrada príslušníkovi nepatrí, ale patrí mu služobný príjem (konkrétne jeho zložka - plat za štátnu službu nadčas). Na základe uvedeného je teda zrejmé, že zákon rozlišuje na jednej strane výkon štátnej služby, ktorý sa započítava do služobného času v zmysle § 85 ods. 1 a na druhej strane neaktívnu časť pracovnej pohotovosti, kde len v prípade, že sa zmení na aktívnu časť (napríklad výjazd hasičov), sa potom považuje takto vykonaná práca za súčasť výkonu štátnej služby a potom sa zarátava ako služobný čas.

Zo znenia smernice 2003/88/ES je zrejmé, že tá neumožňuje, aby členské štáty ponechali v platnosti alebo prijali inú definíciu pojmu „pracovný čas“, ako túto definíciu uvádza samotná smernica. Súdny dvor vo svojej judikatúre zdôraznil, že rozlišovanie je binárne: buď je určitý čas pracovným časom, alebo nie je. Normotvorca teda nepovažoval za vhodné stanoviť nijakú ďalšiu kategóriu, ktorá by umožňovala určité rozlišovanie. Súdny dvor už viackrát rozhodol, že členské štáty nemôžu jednostranne určiť rozsah pôsobnosti článku 6 písm. b) smernice tak, že uplatnenie tohto nároku pracovníkov na to, aby priemerný týždenný pracovný čas nepresahoval túto maximálnu hranicu, budú viazať na nejakú podmienku, alebo

ho určitým spôsobom obmedzia. Na základe uvedeného možno konštatovať, že Slovenská republika neprijala opatrenie nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky, aby nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času určená v čl. 6 písm. b) smernice.

35. V danom spore si žalobca uplatnil náhradu nemajetkovej ujmy voči žalovanému za obdobie od 1.4.2020 do 31.3.2023, pričom súdom bolo vzhľadom na vznesenú námietku premlčania (bod 41 odôvodnenia) zohľadňované obdobie troch rokov spätne od podania žaloby. Súd mal dokazovaním za preukázané, že v rozhodnom období mal žalobca rozvrhnutý pracovný čas nerovnomerne tak, že týždenný pracovný čas pozostával zo 16 hodinovej pracovnej zmeny ako výkon služby a na ňu nadväzovala 8 hodinová služobná pohotovosť na pracovisku, t.j. na pracovisku žalobca strávil sústavne 24 hodín. V predchádzajúcom období bola zmena tvorená 17 hodinami výkonu služby a 7 hodinami služobnej pohotovosti na pracovisku. Výkon služobnej pohotovosti bol rozdelený na aktívnu časť služobnej pohotovosti, ktorá bola odmeňovaná ako nadčasová práca a neaktívnu časť služobnej pohotovosti. Posudzované obdobie tvorí 1.004 dní, čo predstavuje 143,43 týždňov. Pri dodržaní obmedzenia vyplývajúceho z čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES, teda maximálneho týždenného pracovného času 48 hodín, na uvedené rozhodné obdobie pripadá maximálny pracovný čas 6.884,57 hodín (143,43 týždňov x 48 hod.). Z dokazovania vyplynulo, že žalobca v posudzovanom období po zohľadnení služobného pracovného času a služobnej pohotovosti realizoval výkon práce v rozsahu cca 7.167,95 hodín, t.j. 283,38 hodín naviac oproti maximálnemu prípustnému času za dané obdobie vyplývajúcemu zo smernice, čo zodpovedá v priemere takmer 2 hodinám týždenne naviac oproti stanovenému maximu (283,38 hodín : 143,43 týždňov). Súd zdôrazňuje, že sa jedná o maximálny prípustný čas stanovený právom EÚ, ktoré malo byť prebraté aj do slovenskej vnútroštátnej právnej úpravy. Žalobca pritom realizoval výkon práce nad rámec maximálneho prípustného pracovného času 48 hodín týždenne vyplývajúceho zo smernice. Súd v tomto smere nevidel dôvod osobitne sa zaoberať žalovaným uvádzanými referenčnými obdobiami pre posudzovanie priemerného odpracovaného času, keďže posudzované obdobie viac ako 2 roky, z ktorého súd v tomto konaní vychádzal na základe predložených dokladov, je dostatočne dlhé na to, aby bolo možné konštatovať, že vo vzťahu k žalobcovi požiadavka vyplývajúca z čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES nie je dodržiavaná a takýmto porušovaním práva EÚ dochádza k zásahom do sféry jeho oprávnených záujmov. Súd má za nesporné, že článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES priznáva pracovníkom právo na priemerný týždenný pracovný čas, vrátane nadčasov v rozsahu 48 hodín. Ako už bolo uvedené, toto ustanovenie smernice má priamy účinok, keďže priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu priamo uplatniť v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Ustanovenie článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES nebolo do právneho poriadku Slovenskej republiky prebraté správne, pretože umožňuje, aby priemerný týždenný pracovný čas žalobcu, vrátane nadčasov presiahol 48 hodín, keď do pracovného času sa v rozpore s čl. 2 ods. 1 smernice žalobcovi nezapočítava čas služobnej pohotovosti. V konaní bolo preukázané, že za obdobie troch rokov spätne od podania žaloby na súd dochádzalo k tomu, že priemerný týždenný služobný čas žalobcu presahoval hranicu 48 hodín. Nebolo sporným, že služobná pohotovosť sa žalobcovi nezapočítavala do pracovného času. Tu súd opakovane poukazuje na definíciu pojmu pracovný čas uvedenú v smernici a na skutočnosť, že členské štáty nemôžu jednostranne určiť rozsah pôsobnosti článku 6 písm. b) smernice tak, že nárok pracovníkov na to, aby priemerný týždenný pracovný čas nepresahoval túto maximálnu hranicu, budú viazať na nejakú podmienku, alebo ho určitým spôsobom obmedzia.

Ohľadom námietky žalovaného, že stanovený limit týždenného pracovného času mal byť počítaný aj pre jednotlivé referenčné obdobia a nielen každých 7 dní, súd poukazuje na rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-254/18, z ktorého vyplýva, že čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá na účely výpočtu priemerného týždenného pracovného času stanovuje aj v rámci určitých referenčných období výpočet priemerného pracovného času, ak táto úprava obsahuje mechanizmy, ktoré umožňujú zabezpečiť, že priemerný maximálny pracovný čas v rozsahu 48 hodín bude rešpektovaný počas každého obdobia 6 mesiacov zapadajúceho do rámca 2 po sebe nasledujúcich pevných referenčných období. Súd má za to, že zákon o HaZZ zbore neupravuje mechanizmy, ktoré by zabezpečili, že priemerný pracovný čas v rozsahu 48 hodín bude rešpektovaný počas stanovených 6 mesačných referenčných období, preto je súd názoru, že pri výpočte priemerného pracovného času a jeho prekročenia nemožno vychádzať z referenčných období v trvaní 6 mesiacov, ako to požadoval žalovaný a je možné vychádzať len z čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES, a teda priemerný pracovný čas počítať len za každé obdobie 7 dní vrátane nadčasov. V danej súvislosti súd poukazuje na rozsudok Súdneho dvor EÚ vo veci C-429/09 Fuß, podľa ktorého referenčné obdobia upravené v čl. 16 až 19 smernice 2003/88/ES na uplatnenie čl. 6 písm. b) tejto smernice na účely

stanovenia týždenného priemerného pracovného času, aj keď tieto ustanovenia majú v tejto súvislosti priamy účinok, vo veci samej nemôžu byť relevantné, keďže je nesporné, že všetky dotknuté referenčné obdobia uplynuli, pokiaľ ide o obdobie uvedené v návrhu, ktorý vo veci samej uviedol žalobca. Z vyššie uvedeného má súd za to, že u žalobcu cieľ smernice 2003/88/ES nebol dodržaný a v danom smere žalovaný ako členský štát a adresát smernice 2003/88/ES je zodpovedný za prijatie všetkých opatrení legislatívnej aj faktickej povahy s cieľom dosiahnutia účelu smernice.

V prípade nesplnenia tejto povinnosti je štát zodpovedný nielen za neimplementáciu, ale aj za nesprávnu aplikáciu smernice 2003/88/ES, pokiaľ k nesprávnej aplikácii smernice došlo v dôsledku jej nesprávneho prebratia do právneho poriadku. Na základe opísaného skutkového stavu podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora zásada zodpovednosti štátu za škody spôsobené jednotlivcom porušením práva Únie, ktoré sú mu pripísateľné, je súčasťou systému zmlúv, na ktorých je Únia založená (rozsudky C-6/90 a C-9/90 Francovich a i., C-46/93 a C-48/93 Brasserie du pecheur a Factortame), čím poškodení jednotlivci majú právo na náhradu, za súčasne splnených troch podmienok. Ad a) cieľom porušenej právnej normy Únie je priznať jednotlivcom práva a porušenie je dostatočne závažné, Ad b) existencia škody a Ad 3) medzi týmto porušením a škodou spôsobenou poškodeným jednotlivcom existuje priama príčinná súvislosť (rozsudok C-118/08).

36. Ad a) V konaní mal súd za preukázané, že u žalobcu došlo k porušeniu čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES tým, že právna úprava v zákone o HaZZ a na ňu nadväzujúca aplikačná prax nerešpektuje maximálny priemerný prípustný pracovný čas 48 hodín týždenne. Článok 6 písm. b) smernice 2003/88/ES predstavuje právnu normu Únie, ktorá jednotlivcom priznáva práva okrem iného judikovaných aj v rozsudku C-429/09 a nedodržanie požiadaviek upravených v uvedenom článku počas dotknutého obdobia je zjavným porušením judikatúry Súdneho dvora EÚ, a preto sa musí považovať za dostatočne závažné porušenie práva Únie.

37. Ad b) Škodou je vo všeobecnosti akákoľvek ujma v majetkovej sfére poškodeného resp. nemajetkovou ujmou je vo všeobecnosti ujma v nemajetkovej sfére poškodeného vyjadriteľná v peniazoch a napraviteľná poskytnutím majetkového plnenia, v prípade nemajetkovej ujmy za predpokladu, že ju nemožno uspokojiť inak. Súd v zmysle zásad ekvivalencie a efektivity v danej veci aplikoval ustanovenia slovenského právneho poriadku o nároku na náhradu nemajetkovej ujmy priznávanej fyzickým osobám v prípade zásahu do ich osobnostných práv v zmysle § 13 v spojení s § 11 OZ a pri určení výšky náhrady prihliadal na kritéria stanovené zákonom, ako aj súdmi v obdobných prejednávaných veciach. So zreteľom na povahu osobnostného práva, ktoré bolo v danom prípade porušené ako právo na ochranu zdravia, právo na odpočinok a právo na súkromie a rodinný život a jeho okolnosti nemožno v danom prípade podmieňovať možnosť uplatnenia peňažnej satisfakcie požadovaním následku, ktorým by bolo zníženie dôstojnosti, resp. vážnosti žalobcu v spoločnosti v zmysle § 13 ods. 2 OZ. Peňažná satisfakcia zásadne prichádza do úvahy tam, kde by sa satisfakcia podľa § 13 ods. 1 OZ nejavila ako postačujúca. Vychádzajúc z povahy porušeného práva a okolností, za ktorých k porušeniu došlo (žalovaný ako členský štát EÚ neprijal opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky, aby u žalobcu nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času podľa čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES) je dôvodný záver, že žaloba na upustenie od neoprávneného zásahu ani žaloba na odstránenie trvajúcich následkov nie je namieste vzhľadom na subjekt zodpovednosti za neoprávnený zásah (štát). Rovnako neprichádza do úvahy ani morálna satisfakcia, ktorou sa podľa súdnej praxe rozumie predovšetkým ospravedlnenie, odvolanie výrokov a podobne. Aj z formulácie § 13 ods. 2 OZ vyplýva, že zníženie dôstojnosti a vážnosti fyzickej osoby v spoločnosti je len príkladom, kedy fyzickej osobe môže vzniknúť právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

38. Ad c) Súd mal preukázané i splnenie podmienky priamej príčinnej súvislosti medzi porušením práva EÚ a škodou spôsobenou žalobcovi. V prejednávanej veci je potrebné prihliadnuť k tomu, že uplatnená škoda vychádza z právnych predpisov a judikatúry EÚ a tento termín je nutné vykladať autonómne v zmysle európskeho práva. V príčinnej súvislosti s porušením práva EÚ zo strany žalovaného došlo u žalobcu k vzniku nemajetkovej ujmy v dôsledku zásahu do jeho práva na ochranu zdravia a práva na odpočinok, pretože účelom stanovenia maximálneho týždenného pracovného času bolo podľa odôvodnenia smernice 2003/88/ES zabezpečenie potreby odpočinku, aby žalobca v dôsledku vyčerpania alebo iného nepravidelného rozvrhnutia práce nespôsobil úraz sebe, spolupracovníkom, či iným osobám, a aby si krátkodobo alebo dlhodobo nepoškodil zdravie. Súčasne súd dospel aj k záveru

o zásahu do práva žalobcu na súkromie a rodinný život (čl. 19 ods. 2 Ústavy SR), pretože žalobca musel reálne odpracovať viac, ako bol povinný v zmysle smernice 2003/88/ES, a tým na úkor svojich blízkych musel tráviť čas v práci a prichádzal o čas, ktorý by mohol venovať rodine, deťom, priateľom, záľubám, resp. iným aktivitám, ktoré nesúvisia s jeho pracovným zaradením. Z vykonaného dokazovania mal súd za preukázané, že v dôsledku pracovného zaťaženia žalobcu mu neostával dostatok času, ktorý by mohol venovať rodine, záľubám a pod. Žalobca vo výpovedi uviedol, že v práci trávi cca 240 hodín mesačne. Po 24 hodinovej zmene nasleduje 48 hodinový odpočinok, avšak aj počas doby odpočinku musí byť nepretržite dostupný na telefóne (s výnimkou 8 hodín nasledujúcich po zmene). Keď vie o tom, že bude nedostupný (napríklad ide na dovolenku do zahraničia), musí na operačnom stredisku zapísať do knihy, že sa do 2 hodín po zavolaní nedokáže dostaviť do práce. Za účasť na školeniach mu vzniká náhradné voľno a dorovnáva sa tým fond pracovného času za referenčné obdobie. Keďže nočná pohotovosť sa mu do pracovného času nezarátava, musí ku koncu referenčného obdobia často dorábať, lebo má evidovaný nedostatok odpracovaných hodín. Žalobca žije s družkou a dvoma deťmi, ktorým nemôže venovať svoj voľný čas. Pred rokom mu zomrela mama, ktorú bol nútený umiestniť do zariadenia, lebo nemal čas sa o ňu starať. Deti (keď boli malé, teraz sú už dospelé) zostávali cez noc samé, lebo sa mu to nedarilo zabezpečiť inak. Rodina, najmä deti, mu často vyčítali, že nie je s nimi, a to hlavne cez víkendy, keď neboli v škole. Družka pracuje na 12 hodinové zmeny, niekedy sa stretali iba vo dverách. Aj nedostatok voľného času bol dôvodom, pre ktorý sa rozhodol služobný pomer skončiť. S pribúdajúcim vekom a zásahmi sa to nedá porovnať s obdobím spred 10 rokov. Dlhoročnú zvýšenú fyzickú aj psychickú záťaž už pociťuje aj fyzicky. V minulosti pracoval aj ako „denný“ hasič. Bolo to lepšie pre rodinu, mal lepšie psychické pohodlie. Potom to miesto zrušili na vrátil sa pracovať „na zmenu“.

39. Žalovaný k činnosti žalobcu počas služobnej pohotovosti uvádzal, že pokiaľ nie je nariadený služobný zákrok, žalobca môže odpočívať alebo sa venovať inej činnosti. K tomu je potrebné uviesť, že z výsluchu žalobcu vyplynulo, že pri nariadenej služobnej pohotovosti je v mieste vykonávania štátnej služby určený resp. vymedzený priestor na odpočinok, kde žalobca musí byť fyzicky prítomný a bez ohľadu na to, že nemusí byť „aktívny“ počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti, a že má vytvorené podmienky na oddych, resp. spánok, musí byť plne k dispozícii a pripravený okamžite plniť svoje povinnosti. Žalobca sa tak počas pohotovosti nenachádza s rodinou, a teda je oddelený od svojho vlastného sociálneho, súkromného prostredia, rodinných a spoločenských väzieb a jeho možnosť organizovať si svoj súkromný čas a program, venovať sa svojim vlastným potrebám je z týchto dôvodov fakticky vylúčená. Zvýšené nároky sú na neho kladené aj počas doby odpočinku, keď musí byť dostupný na telefóne pre prípad nevyhnutnej potreby jeho výkonu služby.

40. Žalovaný poukazoval aj na to, že žalobca neupozornil svojho zamestnávateľa na porušovanie jeho práv, pričom takáto požiadavka je v priamom rozpore okrem iného s rozsudkom Súdneho dvora C-429/09, podľa ktorého právo EÚ bráni takej vnútroštátnej právnej úprave, ktorá by podriaďovala právo pracovníka na náhradu škody vzniknutej v dôsledku porušenia čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES zo strany dotknutého členského štátu podmienke, aby o dodržovanie tohto ustanovenia najprv požiadal svojho zamestnávateľa, čo by bolo jednoznačne v rozpore so zásadou efektivity práva EÚ, keďže výkon práv priznaných jednotlivcom priamo uplatniteľnými ustanoveniami práva EÚ by bol znemožnený alebo nadmerne sťažený, ak by sa od žalobcov ako slabšej strany v pracovnoprávnych vzťahoch vyžadovalo najprv uplatniť svoje práva voči zamestnávateľovi.

Nárok žalobcu (ako poškodeného) na náhradu škody je nárokom sui generis, ktorý má svoj základ v záväzkoch žalovaného voči EÚ a nie v zákone č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci. Preto nie je dôvodná ani námietka žalovaného, že žalobca mal povinnosť vyzvať na prerokovanie svojho nároku príslušný orgán štátu a mal preukázať predchádzajúce konštatovanie nesprávneho úradného postupu pri transpozícii príslušnej smernice. Zákon č. 514/2003 Z. z. možno v danom prípade použiť iba analogicky (keďže neexistuje osobitný vnútroštátny predpis, ktorý by explicitne stanovoval podmienky vzniku takéhoto nároku a konania o ňom), pričom jeho použitie nemôže viesť k obmedzeniu hmotnoprávnych oprávnení založených unijným právom.

41. K námietke premlčania uplatneného nároku súd konštatuje, že porušením práva EÚ zo strany žalovaného vznikla žalobcovi ujma, ktorú súd analogicky posúdil podľa § 11 a nasl. OZ, vzťahujúcich sa na ochranu osobnosti. Právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je právo majetkovej povahy, ktoré sa premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe podľa § 101 OZ a začiatok plynutia premlčacej doby pri náhrade za nemateriálnu ujmu je viazaný na okamih, kedy došlo k neoprávnenému

zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby. K ujme na právach žalobcu pritom dochádzalo kontinuálne počas celého obdobia, kedy nebol dodržaný limit pracovného času podľa čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES, teda k premlčaniu celého uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy nemôže dôjsť jedným okamihom. Súd má za to, že s poukazom na dátum podania žaloby (18.7.2023) je premlčaný nárok žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy v dôsledku zásahov do jeho osobnostných práv, ku ktorým došlo pred 18.7.2020, čo sa odrazilo aj v tom, že súd v konaní skúmal dôvodnosť žalovaného nároku v rozhodnom období, ktoré bolo po 18.7.2020.

42. Účelom a zmyslom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je zmierniť nepriaznivý následok neoprávneného zásahu. Peňažná satisfakcia za neoprávnený zásah do osobnosti sa určuje odhadom, je závislá od úvahy súdu, nemožno ju vyjadriť presným matematickým výpočtom vzhľadom na špecifickosť neoprávneného zásahu do nemajetkovej sféry - osobnosti jednotlivca. Výška náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrená v peniazoch nie je svojvoľná, ale je určovaná základnými kritériami, a to predovšetkým závažnosťou vzniku nemajetkovej ujmy, ako i okolnosťami, za ktorých k porušeniu práva došlo. Za závažnú ujmu treba považovať ujmu, ktorú fyzická osoba vzhľadom na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, intenzitu zásahu, trvanie takéhoto zásahu alebo dopady a dôsledky považuje za ujmu značnú. Pritom nie sú rozhodujúce subjektívne pocity, ale objektívne kritériá, teda to, či by predmetnú ujmu takto v danom mieste a čase vnímala i každá iná fyzická osoba. Súd sa nestotožnil so spôsobom vyčíslenia výšky nemajetkovej ujmy uvedeným v žalobe. Súd pri určovaní výšky nemajetkovej ujmy zohľadnil, že žalobca je dlhoročným príslušníkom Hasičského a záchranného zboru, vykonáva fyzicky i psychicky náročnú prácu a bol preukázaný zásah do osobnosti žalobcu spôsobený tým, že v rozhodnom období pracoval priemerne viac ako 48 hodín týždenne, keďže v rozpore s čl. 2 ods. 1 smernice 2003/88/ES mu odpracované hodiny určenej služobnej pohotovosti neboli započítané do odpracovaného času, a to všetko v dôsledku zanedbania povinnosti žalovaného riadne transponovať smernicu do relevantnej vnútroštátnej právnej úpravy. V dôsledku porušovania práva EÚ nebol na strane žalobcu vytváraný dostatočný priestor na odpočinok, oddych, relax, sebarealizáciu, dochádzalo k zásahu do jeho práva na súkromie a rodinný život, keď, ako už bolo uvedené vyššie, mal obmedzenú možnosť udržiavať, rozvíjať priateľské, resp. rodinné vzťahy a venovať sa svojím záľubám v záujme zlepšenia kvality života a zdravia. K takýmto zásahom pritom dochádzalo u žalobcu opakovane a dlhodobo a z výpovede žalobcu vyplynulo, že aj to ho viedlo k rozhodnutiu ukončiť služobný pomer. Žalobca sa v minulosti snažil riešiť nevyhovujúcu pracovnú zaťaženosť prechodom na dennú zmenu, avšak v dôsledku zrušenia pracovného miesta sa vrátil na pôvodné pracovisko. Z výpovedí kolegov žalobcu v konaniach s rovnakým predmetom vedených na tunajšom súde je zrejmé, že žalovaný doposiaľ nepristúpil k zmene, ktorá aby viedla k ukončeniu zásahov do osobnostných práv hasičov.

43. Na základe uvedeného súd dospel k záveru, že za primeranú satisfakciu vzniknutej nemajetkovej ujmy je možné považovať sumu 2.000,-eur vzhľadom na povahu, intenzitu, trvanie a následky zásahov do osobnostnej sféry žalobcu ako to súd vyššie opísal. Takáto výška priznanej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je určená súdom aj s ohľadom na komparáciu s obdobnými právoplatnými prípadmi a vyplýva tak zo súdnej praxe (napr. rozhodnutia: Krajský súd v Košiciach sp. zn. 9CoCsp/4/2020, sp. zn. 9CoPr/1/2019, sp. zn. 2Co/39/2021, sp. zn. 11Co/59/2021, Okresný súd Brezno sp. zn. 3C/15/2021, sp. zn. 2C/17/2021, Okresný súd Zvolen sp. zn. 18C/15/2021, Okresný súd Žiar nad Hronom sp. zn. 24C/23/2022, Okresný súd Rimavská Sobota sp. zn. 16C/15/2023, Okresný súd Prievidza sp. zn. 8C/12/2024, sp. zn. 6C/81/2023 atď.). Súd poznamenáva, že z dokazovania nevyplynula taká intenzita, resp. trvanie negatívnych zásahov do osobnostných práv žalobcu, v dôsledku ktorých by došlo k takému narušeniu medziľudských vzťahov, rodinného života, resp. jeho zdravotného stavu, že by to odôvodňovalo priznanie náhrady nemajetkovej ujmy vo vyššom rozsahu. Keďže žalobca žiadal priznať vyššiu náhradu nemajetkovej ujmy, súd žalobu v prevyšujúcej časti zamietol.

44. Úroky z omeškania súd žalobcovi nepriznal s prihliadnutím na rozhodnutie NS SR sp. zn. 6Cdo/185/2011, podľa ktorého v prípade nemajetkovej ujmy vzniká povinnosť túto uhradiť až dňom právoplatného rozhodnutia príslušného súdu, a teda povinný sa môže dostať do omeškania až v prípade nesplnenia súdom uloženej povinnosti. Žalovaný by sa dostal do omeškania až momentom, keby by súdom priznanú výšku náhrady nemajetkovej ujmy nezaplatil žalobcovi riadne a včas. Rozhodnutie o povinnosti zaplatiť nemajetkovú ujmu v peniazoch má konštitutívne účinky, a preto sa pred uplynutím paričnej lehoty určenej súdnym rozhodnutím žalovaný nemôže dostať do omeškania. Z uvedených dôvodov súd žalobcovi úrok z omeškania nepriznal a žalobu v tejto časti zamietol.

45. Na žiadosť žalovaného a za súhlasného stanoviska žalobcu súd určil lehotu na plnenie 15 dní.

46. Podľa § 255 ods. 1 CSP, súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci.

47. Podľa § 262 ods. 1 CSP, o nároku na náhradu trov konania rozhodne aj bez návrhu súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí.

48. O náhrade trov konania súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP, teda podľa zásady úspechu. Žalobca bol v konaní úspešný čo do základu uplatneného nároku. Pri uplatnenom nároku na náhradu nemajetkovej ujmy závisela výška plnenia od úvahy súdu. Nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola priznaná iba časť uplatneného nároku, pretože ho nemožno zaťažiť procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku konania založeného na úvahe súdu. Preto súd považoval žalobcu za plne úspešného a priznal mu náhradu trov konania v rozsahu 100%, avšak iba z prisúdenej sumy. Pri rozhodovaní o konkrétnej výške náhrady trov konania (po právoplatnosti tohto rozsudku) bude súd pri určení základnej sadzby tarifnej odmeny advokáta vychádzať z výšky súdom priznaného plnenia.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku možno podať odvolanie do 15 dní odo dňa jeho doručenia, písomne na Okresný súd Prievidza. O odvolaní rozhodne Krajský súd v Trenčíne.

V odvolaní treba popri všeobecných náležitostiach (§ 127 Civilného sporového poriadku) uviesť, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (odvolacie dôvody) a čoho sa odvolateľ domáha (odvolací návrh). Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže odvolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie odvolania. Odvolanie je potrebné predložiť v potrebnom počte rovnopisov inak súd zhotoví kópie na trovy odvolateľa.

Odvolanie možno odôvodniť len tým, že:
a) neboli splnené procesné podmienky,
b) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
c) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd,
d) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
e) súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
f) súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
g) zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené, alebo
h) rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 365 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

Prostriedky procesného útoku alebo prostriedky procesnej obrany, ktoré neboli uplatnené v konaní pred súdom prvej inštancie, možno v odvolaní použiť len vtedy, ak
a) sa týkajú procesných podmienok,
b) sa týkajú vylúčenia sudcu alebo nesprávneho obsadenia súdu,
c) má byť nimi preukázané, že v konaní došlo k vadám, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci alebo
d) ich odvolateľ bez svojej viny nemohol uplatniť v konaní pre súdom prvej inštancie (§ 366 Civilného sporového poriadku).

Ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľný rozsudok, môže oprávnený podať návrh na výkon exekúcie podľa osobitného zákona (Exekučný poriadok).